

35. Шамрай А. “Запорожская старина” І. Срезневского, як історико-літературний факт // Шамрай А. Харківська школа романтиків. – Харків, 1930. – Т. 1.
36. Шамрай А. До початків романтизму (1828–1836) // Шамрай А. Харківська школа романтиків. – Харків, 1930. – Т. 1. – С. 28.
37. Эфемериды, издаваемые И. Срезневским и И. Росковпенковым. – Харьков, 1831. – Часть 1, книга 1. – С. 57–93; Коментарі.

“Zaporozhzhia Antiquities” as a Phenomenon in Ukrainian Folklore Studies

Roman KYRCHIV

Since 1833 when “Zaporozhzhia Antiquities” by I. Sreznevskyy was first published and for half a century that publication was considered to be an outstanding and authoritative phenomenon in Ukrainian folklore studies. Its appearance was preceded by extensive research into Ukrainian studies, ethnology and folklore carried out by the publisher and members of the publishing board. “Zaporozhzhia Antiquities” emerged in the atmosphere of romantic amazement at the oral Zaporozhzhia past times folklore and on the ground of research and findings in this area of contemporary folklore studies. That publication, the author believes, was an attempt to correlate epic tradition of Ukrainian oral folklore with the historical system of Ukrainian people’s lifestyle. This attempt was resourced by a related targeted search which involved certain corrections, updating, and supplements of the original texts. Therefore, “Zaporozhzhia Antiquities” by I. Sreznevskyy requires proper scholarly analysis.

Key words: history of folklore, author, phenomenon, oral folklore, song, ballad, context.

“Запорожская старина” как явление романтической фольклористики

Роман КИРЧИВ

На протяжении полувека со времени выхода в 1833 г. первой книги “Запорожской старины” И. Срезневского это издание фигурировало прежде всего как выдающееся и авторитетное явление украинской фольклористики. Его появлению предшествовала большая украиноведческая, народоведческая, в частности фольклористическая, подготовительная работа издателя, членов его кружка и других современников. “Запорожская старина” создавалась в атмосфере романтического увлечения устной словесностью о запорожском прошлом и на почве работ и поисков в этой области прежде всего тогдашней харьковской фольклористики. По мнению автора, в этом издании предпринята попытка вписать эпическую традицию украинской устной народной словесности в историческую систему бытия украинского народа, и здесь не обошлось без определенного ретуширования, корректировок и дописывания текстов. В связи с этим «Запорожская старина» как своеобразное явление романтической фольклористики требует сегодня надлежащего научного осмысления

Ключевые слова: история фольклористики, автор, явление, устная словесность, песня, дума, контекст.

Стаття надійшла до редколегії 20.06.2013

Прийнята до друку 26.07.2013

Нові книги

Мушкетик Л. Фольклор українсько-угорського порубіжжя. – К.: Укр. письменник, 2013. – 496 с.

У монографії розглянуто етнофольклорні взаємовпливи в народній культурі Закарпаття як самобутнього історико-культурного регіону. У книзі висвітлено регіонально-локальну специфіку фольклору краю в межах окремих жанрових груп – народної пісенності та прози, проаналізовано угорські запозичення в уснопоетичній творчості українців-русинів, виокремлено їхні типи і форми, з’ясовано модифікації у мові-приймачі. Окремий розділ присвячено образам відомих діячів угорської історії – королеві Матяшу Корвіну, князеві Ференцу Ракоці ІІ, Лайошу Кошуту в українському фольклорі. У праці також простежено історію фольклористики краю – від найдавніших часів до сучасності, зокрема збирання, систематизацію, публікацію та дослідження усної словесності.

concepts of good and evil, beauty and ugliness as well as social and didactic motifs along with the desire to restore the original harmony as an essential for the formation and development of an individual and society on the whole.

Key words: song, confessionness, spiritual world, fate.

Становление и развитие мировоззренческо-духовных и художественно-эстетических оснований народной песенности украинцев румынской провинции Банат

Алексей ВЕРТИЙ

На основе семейно-бытовых, социально-бытовых, балладных и других песен, записанных известными фольклористами И.Хлантой, И.Ребошанкой, И.Либером, в статье проанализирована диалектика становления и развития разных песенных жанров в репертуаре украинцев Баната (Румыния). По мнению исследователя, эти песни отражают общеукраинские тенденции в формировании народно-песенной картины мира. По сравнению с древним песенным слоем, она характеризуется обострением конфликта человека и общества, всё большей поляризацией между концептами добра и зла, прекрасного и безобразного, а также появлением социальных, дидактических мотивов, стремлением восстановить первоначальную гармонию как естественную необходимость становления и развития человеческой личности и общества в целом .

Ключевые слова: песенный слой, исповедальность, духовный мир, судьба.

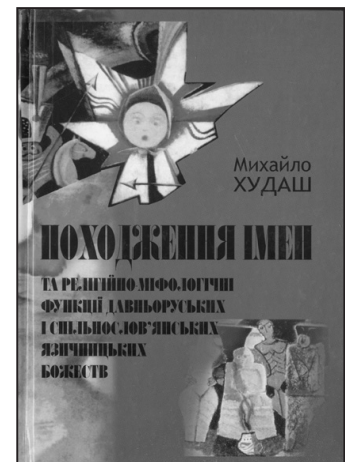
Стаття надійшла до редколегії 6.03.2013

Прийнята до друку 15.04.2013

Нові книги

Худащ М. Походження імен та релігійно-міфологічні функції давньоруських і спільнослов'янських божеств: монографія. - Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2012. - 1060 с.

Пропонована монографія є першою в сучасній науці спробою докорінного критичного перегляду дотеперішніх основних поглядів дослідників на походження імен давньоруських і спільнослов'янських язичницьких божеств з оглядом при цьому також дотеперішніх спроб трактування сутності релігійно-міфологічних функцій цих божеств. Використовуючи відповідну аргументацію, автор пропонує теорію, згідно з якою всі без винятку давньоруські та спільнослов'янські язичницькі божества разом із своїми іменами і релігійно-міфологічними функціями виникли переважно ще в первіснообщинний період і виключно на праслов'янському чи ще протослов'янському автохтонному ґрунті, причому саме на ґрунті антропонімійному. Отже, жодне з цих божеств, як і його ім'я, нізвідки не було запозиченим. Автор також аргументовано доводить, що деякі з відомих досі у науці давньоруських язичницьких божеств насправді не були жодними божествами, оскільки їх помилково створили через непорозуміння давньоруські книжники-переписувачі та копіисти більш давніх писемних пам'яток.

Корреляция религиозных и повстанческих мотивов в колядках и щедровках Стрыйщины

Галина МАГАС

Рассмотрены повстанческие колядки и щедровки Стрыйщины сквозь призму образно-мотивной системы. Основной акцент сделан на вопросе о соотношении в таких произведениях религиозных и общественно-политических мотивов. Автор считает, что следствием интеграции в поэтическую систему исследуемых песен национально-патриотических мотивов стало изменение их идейного вектора.

Ключевые слова: Стрыйщина, мотив, образ, повстанческие колядки, щедровки.

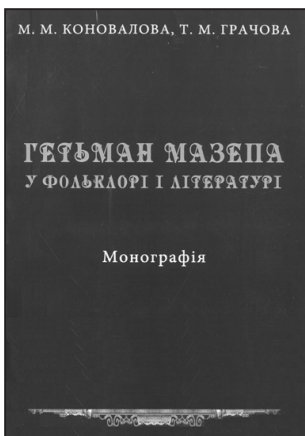
Стаття надійшла до редколегії 25.02.2013
Прийнята до друку 1.04.2013

Нові книги

Лісюк Н. А. Постфольклор в Україні. – К.: Агентство "Україна", 2012. – 348 с.

У книзі вперше окреслено феномен сучасного міського фольклору, що побутує в Україні, представлено його види, жанри та цілісні тематичні комплекси, а також змальовано особливості існування традиційної фольклорної парадигми. Предметом цього монографічного дослідження є сукупність сучасних фольклорних жанрів, що побутують у містах (у т. ч. у межах сформованих у соціумі окремих спільнот) та передаються за допомогою не тільки усної трансмісії, а й усього розмаїття сучасних засобів комунікації, якими користується інформаційне суспільство. Вихідним матеріалом для нього послуговували тексти, здобуті з різних джерел.

Коновалова М. М., Грачова Г. М. Гетьман Мазепа у фольклорі і літературі: монографія. – Донецьк: Ноулідж, 2013. – 157 с.

У монографії розглянуто проблему інтерпретації образу гетьмана Івана Мазепи в українській, російській і закордонній історіографії, фольклорі та літературі. Здійснено зіставлення неоднозначних і суперечливих поглядів щодо тлумачення особистості українського гетьмана у фольклорі, де простежується однозначно негативна концепція Мазепи, та літературі, на тлі якої образ Мазепи пройшов складну еволюцію – від позитивного за часів гетьманування до негативного після Полтавської битви, від героя у періоді піднесення національної свідомості в XIX – на початку XX ст. до об'єктивно-історичного образу державного діяча, образу-символу боротьби за незалежність.

Проблематика изучения украинской народной сказки в измерении славянских культур

Светлана КАРПЕНКО

В статье актуализируется вопрос о выделении в рамках фольклористики различных исследовательских сфер, обусловленных необходимостью консолидации научных знаний вокруг аутентичных жанров, например сказки. Автор подчеркивает особую роль сказковедения в процессе становления этнического сознания и сотрудничества ученых при формировании аппарата изучения украинской народной сказки. В работе представлены результаты диахронного анализа украинской народной сказки на славянском культурном пространстве с учетом специфики научных подходов к изучению жанра.

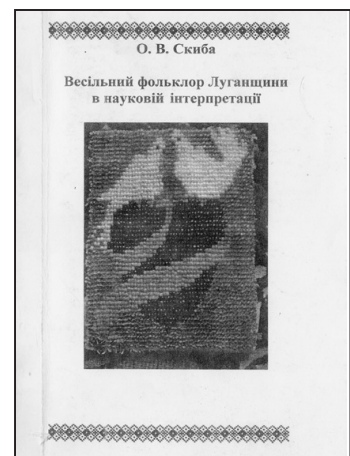
Ключевые слова: сказковедение, украинская народная сказка, генезис, консолидация.

Стаття надійшла до редколегії 18.03.2013
Прийнята до друку 25.04.2013

Нові книги

Скиба О. В. Весільний фольклор Луганщини в науковій інтерпретації: монографія. - Луганськ : Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2013. - 219 с.

У монографії здійснено дослідження особливостей побутування окремих фольклорних жанрів у весільній обрядовості Луганщині. Зокрема проаналізовано прислів'я, приказки та загадки, які активно функціонують у структурі весільного обрядового комплексу. Особливу увагу приділено характеру відтворення загадок у весільній церемонії. Окремий розділ присвячено аналізу символіки та фразеологічного арсеналу весільного обряду на Луганщині. Автор звертає увагу на важливі композиційні зміни у структурі традиційних компонентів весільного обряду впродовж ХХ ст. Значну увагу приділено характеристиці народних колективів та фольклорних ансамблів, що побутують на території Луганщини. З'ясовано, що їх основними функціями залишаються популяризація та збереження народної творчості, традиційних обрядодій, які стали невід'ємним атрибутом святкування сучасних шлюбних церемоній, органічно поєднавши елементи традиційної народної пісенності з новими культурними тенденціями.

Маховська С. Дитина: родини, хрестини, перші кроки (родино-обрядовий та дитячий фольклор Хмельниччини): монографія. - Кам'янець-Подільський: ПП "Медобори-2006", 2013. - 216 с.

До книги ввійшли записи родинно-обрядового фольклору, звичаї та обряди, пов'язані з народженням дитини. Наведено зразки дитячого фольклору Хмельниччини (колискові пісні, забавлянки, заклички тощо). Вони записані в останні роки на Хмельниччині, більша частина якої є складовою Поділля, а північно-західна смуга прилягає до етнографічної Волині. Реалістичний зміст, гуманістичне спрямування, довершеність форми, теплий гумор, невичерпний оптимізм надають поетичним творам для дітей високого художньо-естетичного гатунку, дидактико-виховної цінності. Ознайомлення з книгою спонукає до трепетнішого та пильнішого пізнання свого, рідного, збереженого як скарб для прийдешніх поколінь; активізує роздуми над світоглядними орієнтирами, раціонально-магічними діями пращурів та явищами усної народної творчості.

7. Курило О. Матеріали до української діалектології та фольклористики / О. Курило. – К. : ВУАН, 1928.
8. Пастух Н. Обряд “похорон ляльки” та супровідні голосіння на теренах українсько-молдавського пограниччя / Н. Пастух // Локальна та регіональна специфіка традиційної культури. Зб. наук. праць. – Одеса, 2013. – С. 404–415.
9. Свенціцький І. Передмова / І. Свенціцький // Свенціцький І. Похоронні голосіння // Етнографічний збірник. – Львів, 1912. – Т. XXXI–XXXII.
10. Толстая С. М. Лягушка, уж и другие животные в обрядах вызывания и остановки дождя / С. М. Толстая // Славянский и балканский фольклор. Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. – Москва, 1986.
11. Толстая С. М. Похороны как вторичная ритуальная форма / С. М. Толстая // Балто-славянские этнокультурные и археологические древности. Погребальный обряд. – Москва, 1985.
12. Толстой Н. И., Толстая С. М. Заметки по славянскому язычеству. 1. Вызывание дождя у колодца / Н. И. Толстой, С. М. Толстая // Русский фольклор. – 1981. – Т. XXI.

Obscene Lamentations as a Genre of Ukrainian Lamentations

Iryna KOVAL-FUCHYLO

The article dwells upon the peculiarities of occurrence of obscene lamentations in frames of lamentations tradition. These folklore units include metaphorical nominatives with erotic semantics. Obscene lamentations occur as jokes in the context of entertaining narratives. Psychological prerequisite of such texts includes regret about ending of marital sex life.

Key words: obscene lamentations, joke, motif, sexual semantics

Срамные причитания как жанровая разновидность украинской причетной традиции

Ирина КОВАЛЬ-ФУЧИЛО

В статье проанализированы особенности бытования украинских срамных причитаний в причетной традиции. В срамных причитаниях обыграны метафорические номинативы с эротической семантикой. Срамные причитания бытуют как анекдоты в контексте развлекательных нарративов. Психологической причиной возникновения таких текстов является сожаление о прекращении сексуальной супружеской жизни.

Ключевые слова: срамные причитания, анекдот, мотив, сексуальная семантика.

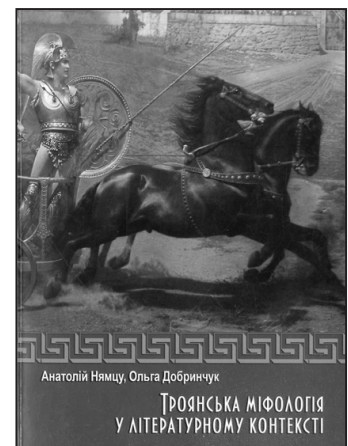
Стаття надійшла до редколегії 23.07.2013

Прийнята до друку 26.08.2013

Нові книги

Нямцу А. Є., Добринчук О. О. Троянська міфологія у літературному контексті: монографія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 216 с.

У монографії проаналізовано закономірності функціонування міфологічних традиційних структур “Гіади” та “Одіссеї” Гомера у літературі ХХ – ХХІ ст. Перші два розділи присвячені з’ясуванню домінуючих характеристик інтегральних художніх моделей у контексті творчості письменників різних національних культур переважно західноєвропейського регіону та традиційних літературних сюжетів і образів. У третьому, четвертому розділах проаналізовано аксіологію переосмислення жіночих міфологічних образів гомерівського епосу та типологію антивоєнних мотивів у творчості письменників ХХ – початку ХХІ ст.

Символика українського народного обряду сватанья

Василий ЗАДОРЖНЫЙ

В статті представлена попытка інтерпретації культурних жестів, які супроводжують український народний обряд сватанья. Символічний характер різних обрядових дій не підлягає сумніву. Сучасна традиційна культура виробляє сам ритуал, але первинне значення жестів, повне архаїчних представлень про основи життя, сучасному свідомству недоступно, і тому потребує культурологічної реконструкції, по крайней мере інтерпретації.

Ключевые слова: культура, обряд, ритуал, ритуальний, символика, символічний, традиції.

Стаття надійшла до редколегії 25.04.2013

Прийнята до друку 3.06.2013

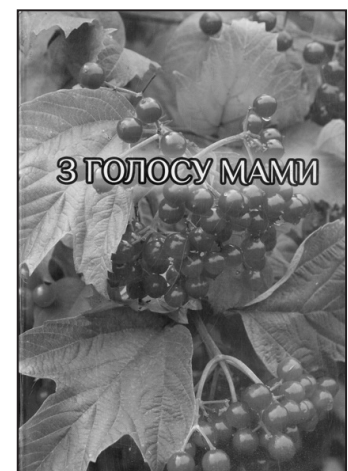
Нові книги

Щедрий вечір. Ой радуйся, земле, Син Божий народився (Новорічно-різдвяні співи з Житомирщини) / Записи Л. В. Адамович та ін.; упорядкув. та вступ. стаття Л. О. Єфремової; передмова Л. В. Адамович; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К.: Логос, 2013. – 200 с.

Видання містить записи обрядових пісень зимового циклу з території сучасної Житомирської області ХХ–ХХІ ст., які не ввійшли у попередньо видану збірку “Народні пісні Житомирщини” (2012 р.). Його основу складають україномовні та окремі російськомовні записи Л. Адамович 2007–2008 рр. У збірці новорічно-різдвяні співи традиційно поділено на колядки та щедрівки світські та релігійні з біблійною тематикою. Цей поділ відбито у кодуванні пісень за “Частотним каталогом українського пісенного фольклору” Л. Єфремової (2009–2011) та послідовності розміщення пісень: дитячі, світські, біблійно-релігійні колядки та щедрівки, вертеп, сучасні зразки.

З голосу мами: Фольклорний світ села Волиці / Укл. Н. В. Гуїванюк. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – 352 с.

Збірник, у якому репрезентовано фольклорний світ села Волиці Славутського району Хмельницької області, упорядкувала на основі власних і записів брата Н. Гуїванюк – відомий мовознавець, доктор філологічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. У ньому вміщено народні пісні (коляскові, колядки та щедрівки, веснянки, історичні, ліричні, родинні, обрядові та ін.), прислів'я та приказки, а також весільні обряди та піснеспіви. У розділі “Спогади” подано відомості про історію села, родини Мирончуків, Опанасюків та Царуків, розповіді про трагічні події з життя односельців.

Иван Дик и исследование традиционной свадебной обрядности Радеховщины

Игорь ГИЛЕВИЧ

В статье рассмотрена история изучения свадебной обрядности львовской Радеховщины, которая является западной частью этнографического региона Волыни. Как и другие участки традиционной культуры, этот комплекс семейных обычаев начал привлекать внимание исследователей еще в первой половине 1880-х годов. Одной из самых ярких и многогранных фигур за почти двухсотлетнюю историю краеведческих исследований Радеховщины является Иван Иосифович Дик. Среди многих фольклорно-этнографических работ этого исследователя до сих пор не опубликовано его описание свадебной обрядности, которое краевед осуществил в 1960-х – начале 1970-х годов в деревне Оглядов. Особенностью этого описания является то, что она представляет собой богатый и интересный материал, который дополнен сопоставлениями с соответствующими обрядами и их песенным сопровождением из соседних сел Радеховщины.

Ключевые слова: свадьба, обряды, песня, краевед, село, традиционная культура, описание.

Стаття надійшла до редколегії 25.04.2013

Прийнята до друку 3.06.2013

Нові книги

Бібліотека кримськотатарської літератури. Народна творчість: казки, легенди, епос / Упоряд.: С. Кандимова, Н. Умеров; перекл. Д. Кононенко, В. Гуменюка. – Львів: Світ, 2012. – 640 с.

До збірника включено найкращі зразки традиційних жанрів кримськотатарської народної творчості, які упорядники відібрали з різних джерел фольклору кримських татар. Основу трьох розділів видання складають: казки (чарівні, соціально-побутові, про тварин), історичні легенди, а також героїчні та лірико-епічні епоси (“Кьор-Оглу”, “Козукюрпеч” та ін.). Особливістю збірника є його двомовність: фольклорні твори подано мовою оригіналу та в перекладі українською, який здійснили сучасні українські письменники. На початку книги вміщено вступну статтю “Епічні жанри кримськотатарського фольклору”, де фахово описано і представлено усну словесність жителів причорноморського півострова.

